

## Bohoslužby v Lanškrouně 1.února 2015

### *Mk 1,21-28*

Milé sestry, milí bratři, příběh Ježíšův začíná navázáním na slova Jana Křtitele. Jan volal k pokání, volal, aby se lidé vrátili k Bohu. Přitom ukazoval někam dál s tím, že přijde ještě někdo větší než on sám. Lid bude smět naslouchat něčemu ještě úžasnějšímu. To větší a úžasnější je víra evangeliu a s ním obnovená důvěra Bohu. Jan byl prorok, kterého bylo třeba hledat na poušti, Ježíš přichází k lidem sám. I v tom je jeho velikost a svým způsobem jádro evangelia. Jan jakoby zůstával hlasem Zákona, hlasem smlouvy lidu s Hospodinem, kdy cestu života musel člověk dobře hledat, stejně jako Boží tvář. Ježíš sám tuto cestu života přináší. Sám ji otvírá. Je hlasem Boha, který se k člověku sklání, který za ním přichází.

Prvním takovým místem, kam Ježíš přijde a učí, je synagoga v Kafarnaum. Lidé jsou z jeho učení velmi podiveni. Učí jako ten, který má moc a nikoliv jako jejich zákoníci. Setkáváme se s dost zajímavou, ale výstižnou poznámkou. Ježíšovo učení prozrazuje, že má moc. Nemluví jen tak někdo, ale ze slova je poznat, že když mluví, něco to s člověkem dělá. Co lidé slyší, nenechává je v klidu. Je to docela zajímavé upozornění, že on vlastně není kazatel jako kazatel. Zákoníci vycházeli ze stejného základu jako Ježíš. Vykládali stejné Písmo, jaké vykládá Ježíš. Přesto je vidět určitý rozdíl. Jakoby jejich slovo bylo bezmocné, bylo takové prázdné, neúčinné. Asi je pro nás těžko představitelné, že když někdo vykládá slovo Boží, tak může být naprosto bez života, posluchač se může cítit, že se ho to absolutně netýká. Nicméně i tímto způsobem je možné slovo předávat. Ten důvod je v rozdílu, kterého si smíme všimnout mezi Ježíšem a zákoníky. Zákoníci byli učitelé, vykladači. Učili se, co které slovo znamená. Pak to dál předávali lidu. Takto je to napsáno a z toho plyne, že máš dělat toto a toto. Prostě si připomínáme poučky, směrovky, připomínáme si fakta, která v Zákoně jsou a která vytyčují směr našemu životu. Právě v tom je ono slovo mrtvé. Mluví o životě, ale nevstupuje do života. Je jen teorií o životě předávanou z generace na generaci. Představme si nyní ty zákoníky jako trenéra, který před zápasem mluví k hráčům. A vysvětluje jim, co je out, co je to faul, co je offside, co se stane, když místo nohou budou hrát rukou a tak podobně. Nejsou to samozřejmě zbytečné věci. Je potřeba je znát, protože pokud je hráči budou ignorovat, tak zápas možná ani nedohrají. Jenže jen samotná znalost pravidel a vědomí toho, že do míče je třeba kopnout jen jednou nohou, to jaksi k výhře nepomůže. Možná to ani nepomůže k tomu, aby si slušně zahráli. Výsledkem takové přípravy bude bezcílné pobíhání několika jedinců ve vymezeném prostoru.

Lidé si říkali, že Ježíš má moc, tím se liší od těch zákoníků. Co je tak nového v jeho slově? Čím se liší? Když bych se ještě vrátil k tomu trenérovi, je to v tom, že nemluví o pravidlech. Předpokládá jejich znalost. Mluví o tom, jak v mezích těchto pravidel dát hře spád, dát jednání těch hráčů cíl. Stále je základem pravidlo, že do míče je třeba kopat a dbát, aby neletěl mimo vytyčený prostor. Trenér ale dodá zásadní věc, když řekne, jak kopat, komu a kam. Tím dá hře život. To tedy dělá Ježíš ve svém kázání. Pořád je základem slovo Zákona či proroků. Přitom ale nemluví jen o tom, jak toto slovo omezuje život, ale jak dává možnost lidský život naplnit. Toto slovo nás může vést k Bohu. A Ježíš ukazuje jak. V tom je jiný a plný moci, protože takto jeho slovo zasahuje srdce posluchačů a jedná v jejich životě.

Když se mluví o té moci, je zde ještě jeden rozdíl. Je to v přístupu. Zákoníci jsou jistě lidmi obdařenými moudrostí. Ale mají to jako práci. Jejich život tato služba spíše doplňuje. Dost možná sami mluví o Zákoně jako něčem, co uznávají, ale jinak se jich to zase tolik netýká. Ježíš je zde jiný. Jeho život zvěstování slova naplňuje. Je mu cele oddán. A to se projeví i v přístupu, který má, v tom jak o slově mluví a jak jeho mluvení působí na ostatní. Slovo má moc, když je živé, a živé je tehdy, když se projevuje v našem životě. Když Ježíš učil, jeho slova na posluchače působila a to právě proto, že on byl s těmi slovy spjatý. Nemluvil slovo o životě, ale slovo života, slovo, kterým sám žil.

Slovo Ježíšovo mělo moc a to se projevilo i na jednom z posluchačů. Marek nás o něm informuje jako o tom, který byl posedlý nečistým duchem. Je to zvláštní situace. Ukazuje, že Ježíš skutečně zasáhl nitro člověka, mluvil tak, že se srdce obracela k Bohu. A to je něco, co nečistý duch nesnese. Ozývá se slovy, která jsou závažná a určitě musejí působit i na posluchače, kteří se tam shromáždili. Ona ta slova připomínají něco, co zazní později během velikonočního příběhu. To je ten výraz strachu, že kvůli Ježíši přijde na Izraelský národ pohroma. Když všichni provolají Ježíše králem, nebude se to líbit Římanům, přijdou a lid pobijí. To je ale něco, co teprve přijde. Zde v té synagoze to ale docela klidně může být slovo strachu z Božího hněvu. Ježíš mluví mocně, ale jeho slova tak trochu vybočují. Nejsou to slova, které lidé pravidelně slýchali. Mohou to být slova, která vyzní jako rouhání. Vždyť právě s tím se Ježíš také později potýkal. Jeho slova svádějí lid z pravdy, kterou všichni do té doby nějakým způsobem znali a uznávali. A tak jsou v té otázce, zda-li je chce zahubit, hned dvě obavy, jak se to může stát. Boží hněv, protože se odchýlíme od toho, co je dáno jako norma víry. A nebo hněv Římanů, protože se odchýlíme od toho, co je dáno jako politický smír. To jsou důvody, které člověk samozřejmě nemůže pominout a brát na lehkou váhu. Jenže tak nějak ty důvody působí zástupně. Na pozadí je spíše něco jiného. Hned ze začátku se totiž ten nečistý duch ptá, co je Ježíšovi do nich? Často se tak lidé také ptají. Proč vlastně nějakému evangeliu mají věřit? Proč se musíme měnit? Copak žijeme špatně? Podobně jako u té záhuby, je to otázka, která má svoji logiku. Změna může být přeci nebezpečná. Proč jí tedy podstupovat? Je to hlas, který zní nejen z toho člověka s nečistým duchem, ale skoro každému z nás. Ježíš učí s velikou mocí a nás to uvádí tak trochu do nejistoty. Na jednu stranu je krásné jeho slova slýchat, opájet se jejich krásou, nechat se osvěcovat jejich září. Na druhou stranu začíná být nepříjemné, když ta slova má člověk brát za své. Myslím, že právě ten člověk posedlý nečistým duchem, ten

představuje cosi v nás, co je zkrátka přítomno a pronásleduje nás to. Ten příběh tak může být podobenstvím našeho života. Je to sice těžká představa, ale právě můžeme být ta synagoga. Ježíš k nám přichází, v našem nitru zní jeho mocné slovo. Ale také se ozývají pochybnosti, hlas nepokoje. Boží slovo v nás vyvolává i pokus o vzpouru, nepřijímáme hlas Boží jen tak lacinou. Není to odsuzujícího, je to prostě realita lidského života. Bije se v nás touha po Bohu a zároveň strach z toho mu cele uvěřit.

Docela zajímavá je i další část argumentace toho posedlého. Ví, kdo jsi. Skoro jakoby ta slova měla Ježíše před ostatními shodit. Neříká je jako vyznání, ale jako takovou podpásovku. Když nedáš pokoj, řeknu, kdo jsi. V té synagoze to může být v tu chvíli nebezpečné. Ježíš i později učedníkům říká, aby v tu chvíli neprozrazovali, kým je, toto odhalení Ježíše má ještě svůj čas. Je to pozoruhodné, že právě příliš brzkým odhalením Ježíše se může jeho dílo pokazit. Ten důvod je jednoduchý. Bohu v Ježíši Kristu jde o nápravu člověka, jde o jeho obrácení. Můžeme to srovnat třeba s Eliášem. Tam se naplno projevilo, že Hospodin je Bohem. Lidé padali na kolena a provolávali, že Hospodin je skutečně jediný a pravý Bůh. Ovšem už další generace si jede zase po svém a místo Hospodinu se klaní jakémusi Baalu. Bůh nestojí a povrchní vyznání, protože si lidé sednou na zadek z jeho moci. On chce, aby tuto moc poznávali z jiného pohledu. Když bychom si chtěli hrát se slovíčky, tak by se dalo říct, že nechce, aby poznali kdo je Bůh, ale kým je Bůh. A to kým je poznají nejlépe, když Ježíše přijmou a budou poslouchat nejprve jako nějakého tesaře z Nazareta. Budou poslouchat jeho slovo a rozmyšlet, jak zasahuje do jejich života, co sami mají vůbec dělat, aby toto slovo nejen slyšeli, ale také jím žili. Takže, když ten nečistý duch řekne dopředu, že toto je přeci Boží Syn, toto je Bůh, je zřejmé, že už se od něj nebudou lidé tolik učit jako spíš se snažit zalíbit. Je to asi trochu paradox, ale příliš brzkým odhalením Ježíšova božství by mohli ztratit naději, kterou mají v jeho jménu. Jen těžko by se dalo vnímat, že vysvobození přichází jeho obětí na kříži, že odpuštění se děje prolitím jeho krve. Takže veřejné odhalení jeho synovství může být docela úskočný krok k zaslepení těch, kteří mají naslouchat.

Člověk posedlý nečistým duchem klade otázky, které nehledají Ježíše a Boží moc, hledají cestu jak se této moci vyhnout. Jak už jsem zmínil, takový člověk zápasí v každém z nás. Patří k naší přirozenosti, že klademe otázky, námítky, promýšlíme, hledáme alternativy. Ježíšovo řešení, kterým onoho ducha umlčí může vypadat dost nedemokraticky. Odpovědi na otázku nemá být přeci rozkaz k umlčení. To bychom tomu zejména v dnešní době dali. Takto jedná spíše totalita, která odpověď buď nemá, nebo jí samotnou může ohrozit. Ovšem u Ježíše příkaz, aby ten duch mlčel nesouvisí s jeho snahami ovládnout člověka. Souvisí s tím, že naslouchání potřebuje mlčení. Ježíš na všechny ty námítky odpovídá. Ne možná hned v tu chvíli. Ale svým životem odpověď dává. Když jeho život vidíme, poznáváme, že mu je do nás hodně, protože touží ukázat naše slabosti, ukázat naši spoutanost lacinými slovy toho zlého. A touží ukázat cestu ven ke světlu, ke svobodě. A zahubení? Ne, přece časem poznáme, že v něm je život. Spíše teď můžeme vidět, že ne vždy dobře se tvářící otázka znamená ochotu k dialogu. Některé otázky přicházejí proto, aby nebylo možné doptat se až k pravdě. A těm skutečně není třeba věnovat pozornost, je lepší je nechat zaniknout.

Ježíš přišel do Kafarnaum a naplňoval slovo evangelia. Jeho příchod je dobrou zprávou o Bohu, který se sklání k člověku a dává mu možnost se k Bohu přiblížit. Evangelium je i umlčení toho nečistého ducha. Nejde jen o poznání moci Boží, která nad těmito duchy vládne, ale jde i o poznání Boží lásky a Božího milosrdenství. Vždyť právě tím, že tohoto ducha umlčel, dal ostatním možnost slyšet to opravdu podstatné z Ježíšova učení. A také nám dal šanci ptát se na spoustu věcí nikoliv proto, abychom se utvrdili ve své pravdě, ale abychom mohli poznat pravdu Boží.

*Pane Ježíši, poznáváme tvou lásku, když se k nám skláníš, tvé milosrdenství, když nám přinášíš odpuštění. Prosíme dej, ať nás neznepokojují různé hlasy, které chtějí znejistit tvé působení, ale ať nás naplní pokojem tvůj hlas volající k následování.*

Amen.